

întâmplări în cursul cărora relațiile între eroi (lesne deductibile din descrierea lor) se modifică treptat, se dovedește că Vince, tânărul, este fructul dragostei incestuoase dintre Halie și Tilden, fruct nimicit, curând după naștere, de către Dodge și îngropat în lanul de porumb care, uscat de-atunci, începe să rodească pe neașteptate, o dată cu reparația lui...

Cred că oricine poate deduce, fie și din această fugară expunere a poveștii, câte probleme ridică în calea unei transpuneri scenice inteligibile un asemenea text – autorul însuși se arată, în interviul amintit, conștient de ele –, text căruia unii comentatori i-au găsit asemănări cu mitul lui Oedip. Personal, paralela mi se pare forțată și, până la urmă, neproductivă. La fel i s-a părut, rezultă din spectacol, și regizoarei Cătălina Buzoianu, care a evitat descifrarea (sau, mai curând, încifrarea) piesei pe linia conotațiilor transcendentale, optând pentru citirea ei „în clar”. Astfel, personajele sunt dezvăluite, atent, în lumina apartenenței tipologice a fiecăruia, fără a li se refuza însă detaliul care le particularizează: o anume jovialitate senilă în manifestările tatălui, cochetărie vicioasă în comportarea mamei (mai ales în duetele ei cu preotul), suavitate bolovănoasă la Tilden, mici accese de spaimă infantilă la Bradley ș.a.m.d. Centrul de greutate al conflictului se deplasează, de aceea, asupra psihologiei eroilor și a înfrunțărilor pur „pragmatice” dintre ei, înfiorătoarea poveste în care sunt angrenați rămânând, ca interes, pe planul al doilea. E adevărat, această tratare adumbrește întrucâtva dimensiunea fantastică (importantă) a piesei, dar îi evidențiază, în schimb, o calitate de care nici Shepard nu este, potrivit spuselor proprii, prea convins: soliditatea construcției. În montarea Cătălinei Buzoianu, **Copilul îngropat** se descoperă ca o comedie tragică bine scrisă, întemeiată pe caractere desenate puternic, în tradiția - glorioasă - a realismului psihologic american.

Firește, o abordare regizorală de acest tip avantajează hotărât contribuția creatoare a interpreților. Și cei mai mulți au profitat de șansă. În rolul-cheie al piesei, Dodge, Victor Rebengiuc desfășoară un autentic recital, despăgubindu-se, parcă, pentru relativa inactivitate din ultima vreme: prezent tot timpul în scenă, monopolizează aproape

tot timpul atenția publicului, nu doar când vorbește, ci și când tace sau „doarme”; și nu „luxându-și” partenerii, ci numai dezlănțuindu-și talentul: e despot și neajutorat, ridicol și patetic, candid și viclean, odios și demn de milă. (Tot în sarcina lui se rețin însă și unele dilatări ce dăunează ritmului reprezentației.) Îi face echilibru, cu vulcanica ei forță dramatică și cu atuul imbatabil al farmecului, Mariana Mișuț, în Halie; resentimentele viscerale provocate de tandrețea și (bănuim) elanurile erotice cândva respinse, triumful târziu asupra fostului „stăpân” acum țintuit la pat, o sexualitate năvalnică, deturnată în trecut spre propriul fiu și în prezent spre Dumnezeu și reprezentantul său pe Pământ – toate răzbat pregnant în jocul actriței, amendate de un grăunte de ironie care „demitizează” oroarea situațiilor (dar care și riscă pe alocuri să distoneze cu stilul ansamblului). Cu acest „monstru sacru” bicefal, Victor Rebengiuc – Mariana Mișuț, nu-i ușor să te bați; nici măcar să combați. Cu atât mai laudabile apar, de aceea, performanțele actricești ale tinerilor actori din echipă. Celor doi le țin piept îndeosebi Claudiu Stănescu, un Tilden chinuit, sub masca de impasibilitate ursuză, de năluci teribile și bruște impulsuri de gingășie, și Diana Dumbravă, care o portretizează cald, nuanțat (în ciuda unei anumite rigidități exterioare) pe Shelly, prietena lui Vince. Acesta din urmă nu etalează, în persoana lui Mihai Bisericanu, un profil prea convingător; actorul pare să nu fi „prins” exact esența personajului său, reabilitându-se, totuși, în final, prin intuirea tonului potrivit pentru monologul ce încheie piesa. Corect, dar căzând în banale clișee „demonizante” (și cu o rostire uneori neclară) se înfățișează, în Bradley, Zoltan Octavian Butuc. Micul rol al preotului devine vizibil mulțumită lui George Ivașcu; deși nu inovează deloc în raport cu ultimele sale partituri, interpretul are o „prezență” scenică de care nu se poate face abstracție.

Vizual, spectacolul își datorează expresivitatea și scenografului Mihai Mădescu, al cărui decor concretizează, discret dar persuasiv, atmosfera de straniețate neliniștitoare ce emană din text.

ALICE GEORGESCU

CÂT DE FURTUNOASĂ E NOAPTEA FURTUNOASĂ?

O NOAPTE FURTUNOASĂ de I.L. Caragiale • TEATRUL „C.I. NOTTARA” • Data reprezentației: 20 ianuarie 1996 • Regia: Dan Micu • Scenografia: Victor Ștregaru • „Întâmplări muzicale”: Dan Micu, Bogdan Vodă • Distribuția: Stelian Nistor (Jupân Dumitrache), Constantin Cotimanis (Nae Ipingescu), Bogdan Vodă (Chiriac), Mircea Jida (Spiridon), George Alexandru (Rică Venturiano), Crenguța Hariton (Veta), Clara Vodă (Zița), Andreea Măcelaru, Paula Turcoane (Cântăreța).

**

Din afecțiune față de **O noapte furtunoasă**, Dan Micu a realizat până acum trei reprezentații – în Ungaria și România – cu această comedie frenetică.

Era debutul de dramaturg al lui Caragiale, în 1879 și iată că, azi, scrierea e clasicizată. Se cuvine, deci, să fim sensibili față de începători, ținând seama și de faptul că, acum, ei sunt rari; chiar dacă-s tipăriți, oamenii de teatru cu posibilități de decizie nu-i citesc și nu le joacă piesele.

Ce a văzut Dan Micu în vesela producție caragialeană, în toate cele trei ipostaze scenice pe care le-a surveiat – cum zicea cineva într-o revistă de high-life, integrale și trupuri celebre fotografiate din spate? El a țesut efectele de limbaj, s-a dezinteresat de critica moravurilor, preocupându-se mai ales de situații. Când zic că s-a preocupat, înțeleg nu numai fructificarea situațiilor create de dramaturg, ci și inventarea altora, noi, uneori amuzante, câteodată trăsnete și chiar neinteligibile; nu în spiritul piesei – cum ne place să adăugăm de îndată, în atare cazuri –, ci mai degrabă în spiritul timpului nostru și, dacă privim cu luare-aminte, chiar în afara oricărui spirit localizator și temporalizator. În bună parte, inventivitatea aceasta febricitantă dă temperatură comică și atributul de furtunos – aici, legitim. Nu pricepem prea bine de ce mișună prin scenă Andreea Măcelaru, în deghizament de studentă britanică ochelarișă și în postură de

cântăreață optimistă, dar ne amuză felul în care nici ea și nici celelalte personaje nu înțeleg ce caută pe-acolo (și o mai împing către culise), ceea ce e de efect voios, oricum. Nu știm cui aruncă scaunele – în afara scenei – cei supărați din diferite motive și nu cunoaștem persoanele care azvârlă aceleași scaune înapoi, dar nostimada e efectivă. Sunt intemperii, ninge viforos – amintind de filmul „Leul în iarnă” –, dar nu toată lumea din Dealul Spirii are parte de mulsoarea de fulgi și de frigul aferent: Spiridon vine de afară mereu troienit, dar Zița străbate geografia exterioară în robdișamburu și cel mult se acoperă cu mantelul ce-i este adus de-acasă (pretextual). Rică se ivește orb, cu ochelari și baston de fildeș (George Alexandru – foarte hazos), dar el pare sosit de la tropice ori dintr-un ținut mediteranean.

O ușă masivă umblă singură, o oglindă încețoșată își are maliția ei, ucenicul lui Jupân Dumitrache zice „eu mă duc să mă culc” și se întinde pe podea, apoi fumează în fața patronului, se face că țipă ca să nu fie bătut de stăpân. Muzicanții cântă pe planșeu, de alean, și pleacă ușor, ca un fum. Etc.

Nu văd vreun motiv să blamăm această efuziune acționară dacă reușim să convenim că s-a efectuat, cu bună-știință, o translație în regnul comediei absurde. Câte absurdități nu sunt în lumea noastră! exclama, odată, autorul (citat aproximativ, dar cu sensul conservat întocmai). Cât de absurde sunt, în piesă, miopia soțului înșelat la vedere, ambițul lui pentru onoarea de familist, ce se vrea păstrată riguros cu ajutorul amantului nevestei, traducerea aiuristică a unui articol de ziar, căsătoria Ziței cu Rică, decisă unanim, într-o clipită, la cântatul cocoșilor, după ce ambii miri nu-și propuseseră decât o sărmană noapte de amor furtiv!

Absurd era și faptul că Spiridon, aflat veșnic în casă, nu participa deloc la daravile sentimentale, nu le comenta, ca și cum n-ar fi știut nimic despre ele. Acum, dimpotrivă, lui și numai lui i se stabilește, **logic**, o omniprezență participativă. Are un aer de codoș dezinteresat, sare în ajutorul ba al lui Chiriac, ba al Vetei, e martor ocular, dar tăcut și imparțial, la teribila ceartă a celor doi, Mircea Jida jucând excelent această nouă și plauzibilă imagine a rolului. Pare tâmp, dar nu e. Pare obedient, dar îl cuprinde și câte-un amoc de insubordonare, ceilalți lăsând impresia că s-ar feri oarecum de ieșirile din parametrii știuți ale gălăganului ciăpăug – când le are.

Cred că și notele patriotard-cazone din spectacol sunt bine plasate; de asemenea, încetineala mentală a lui Titircă, pe care însă Stelian Nistor o exploatează nemilos, întinzând vorbele și dilatând atitudinile ca cașcavalul prăjit – cum zicea autorul altădată –, desfigurând personajul, deteriorând teatralitatea întregului. Compus ca un om calm și socotit – pentru a-i fi contrapondere prietenului politic –, dom' Nae Ipingescu beneficiază de un interpret notabil în persoana lui Constantin Cotimanis; atâta doar că aceasta trebuie să facă și el din replici gumilastic, ca să țină ritmul leneș al partenerului, devenind, întrucâtva, și dânsul stricător de tempo-uri și cadențe.

Montarea mi se pare în genere posibilă și hazlie și nu cred că afectează esențial valoarea textului. Firește, în strădania după ingeniozități momentanee – printre care și existența unor sonorități surprinzătoare (un nechezat de armăsar în călduri prefațează apariția în intrigă a lui Chiriac) – se produc și excесе, secvențe a căror cheie s-a pierdut, episoade desprinse de contextul scenic, în continuă joacă, amintind de acei poznași **joculatores** din zorii Evului mediu, ce improvizau atâtea și într-atât, dincolo de puținul text scris, încât pe unii îi apuca leșinul.

Zița (Clara Vodă) e și ea inventivă; pentru prima oară își părăsește sora – care nu mai vrea să meargă la Lunion – fără istericale, într-un autoblestem rece, ce stârnește ilaritate compactă. Domină, de altfel, scena întâlnirii cu Veta. Are reacții studiate și umor personal în toate împrejurările. Ceva mai impersonală, doamna Dumitrache Titircă (Crenguța Hariton), își face conștiincioasă numărul cu plăvanul ei, Chiriac, emanând o senzualitate bombonizată, ferită de vulgarități. Ținuta domestică a amantului are măsura trebuincioasă. I se datorează această estompă (spun „estompă” în raport cu alte înscenări, în care cei doi produc acuplarea în termenii filmelor ce ni se oferă la diverse televiziuni după 1 noaptea, când se presupune că nu le mai văd copiii). I se datorează, deci, și lui Bogdan Vodă, sub a cărui liniște

George Alexandru și Crenguța Hariton în Noaptea furtunoasă de la „Nottara” (regia: Dan Micu)

aparentă și mască serioasă clocoțește un meridional de factură macaronară. El valorează cu pricepere contrastul dintre aparență și tumultul interior, în sensul că-i acordă gradările necesare până la culminație, adică la tentativa de a se sinucide (nu cu baioneta, ci cu ștreangul) într-un elan pe cât de funest, pe atât de sincer. Cum și Victor Ștengaru – actor de portanță probată, cândva, acum reîntors ca scenograf – contribuie la săltăreața mizanscenă cu șoltic mobilier, recuzită năzdrăvană și costume năstrușnice, nu putem a nu-i menționa aportul specific.

Unii spectatori și critici au făcut spectacolului observații cu privire la necumpătare în practicarea invențiilor. În parte, mă înscriu în acest cor – dar și cu anume rezervă. Căci e mai lesne să pledezi pentru temperanță când prea multul covârșește, decât să îndemni la mobilitățile platitudinilor cu fantezie atunci când vezi că aceasta lipsește. „Pentru a varia puțin – scria Caragiale undeva – un filosof chinez a zis: Toată lumea se cutremură auzind numai cuvântul de otrăvă, și unul de abia la zece mii de oameni moare otrăvit; mii de oameni mor prin necumpătare, și cu toate astea la zece mil unii știe a se cumpăta.” Rezultă că acela va învăța s-o facă și mai bine pe viitor, dacă acum socotim că n-a izbutit a fi astfel pe deplin.

VALENTIN SILVESTRU